

ἐξεθύμανε. Μηδὲν πλανηθῆτε, χριστιανοί μου, νὰ πέσετε εἰς τοιαύτην ἀπόγνωση, ἀλλὰ παρακαλῶ νὰ ἐνθυμᾶσθε πάντα πῶς τοῦτα τὰ θαύματα τὰ ἔδειξεν ὁ θεὸς μὲ οἰκονομίαν καὶ εὐσπλαγγίαν ὁδία νὰ μᾶς καλέσῃ εἰς μετάνοιαν, ἐπειδὴ δὲν θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν. Αὐτὸς, χριστιανοί μου, μᾶς ἔδειξεν τὸν βρῶμον τῆς κολάσεως. αὐτὸς ἔδειξεν καὶ τὴν εὐωδίαν τοῦ παραδείσου. Καὶ ἡμεῖς τὸ λοιπὸν ἅς ἰδοῦμεν ποῖον εἶναι καλὸν καὶ ἅς τὸ ἀγαπήσωμεν ἅς ἰδοῦμεν δὲ καὶ ποῖον εἶναι τὸ κακὸν νὰ τὸ ξεφύγωμεν. Ὡς ἰδοῦμεν, εὐλογημένοι ἀκροαταί, ἐκείνους τοὺς μάρτυρας πόσα αἵματα ἔχυσαν, ἅς ἰδοῦμεν ἐκείνους τοὺς δόσιους πόσον ἐκακοπάθησαν καὶ ἐδασανίσθησαν ὅχι διὰ ἄλλο παρὰ μόνον ὁδία νὰ ἀπολαύσου τὴν εὐωδίαν τοῦ παραδείσου. Καὶ ἡμεῖς ἂν θέλωμεν τὴν ἀπολαμβάνομεν ἐν εὐκολίᾳ, ἐπειδὴ δὲν ζητᾷ ὁ θεὸς ἀπὸ μᾶς ἄλλο παρὰ μόνον νὰ πιστεύωμεν καὶ νὰ πράττωμεν ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ ἐδίδαξαν καὶ ἐνουθέτησαν οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας μας νὰ μὴν φοβούμεν τοὺς ὁμολογητοὺς μας χριστιανούς νὰ ἔχωμεν τὴν ἀγάπην ἀλλήλους μας, ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστὶ καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ θεῷ μένει καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ. Καὶ ἂν τύχῃ καὶ κλημῖαν φορὰν καὶ πέσωμεν εἰς ἁμαρτίαν πάραυτα νὰ τρέχωμεν εἰς τοὺς πνευματικούς νὰ ἐξομολογούμεσταν, καὶ δέχεται ὁ θεὸς τὴν μετάνοιάν μας καὶ μῆμπα νὰ λέγωμεν, χριστιανοί ἀδελφοί μου, ὅτι ἅς κἀνωμεν ἁμαρτίαις, καὶ εἰς τὰ ὕστερά μας θέλωμεν μετανοήσῃ ὅχι παρακαλῶ σας, ἀδελφοί μου χριστιανοί, διότι δὲν γνωρίζομεν τὴν ὥρην τοῦ θανάτου μας δὲν ἐξεύρομεν πότε μᾶς θέλει ἐπανεῖθι ὁ θάνατος ὡσὰν ἄγριος λέων. Δὲν θυμᾶσθε πόσοι ἀπέθανον ἐξαφνα; πόσοι ἐξεψύχησαν ἀνέτοιμοι, πόσοι συντυχαίνοντας καὶ λέγοντας ἐκοιμήθησαν θάνατον αἰώνιον; Διὰ τοῦτο λοιπὸν χρεωστοῦμεν καθημέραν νὰ μετανοοῦμεν, καθ' ἑκάστην ἡμέραν νὰ ἐτοιμαζόμεσταν διὰ νὰ τύχωμεν καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὃς εἶη δόξα εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΙΝΕΙ.

ΚΑΛΑΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.)

I.

Πῶς δὲν δύναται τις νὰ ὑπηρετήσῃ δύο κυρίους συγχρότως.

— Ἀληθεύει, Ἰορδαένς, ὅτι θέλεις νὰ μ' ἐγκαταλείψῃς, ἵνα καταταχθῇς μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Ρούθενς; Ἡ φήμη αὕτη ἔφθασε καὶ μέχρι τῆς ἀκοῆς μου καὶ, νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἐξεπλάγην ποσῶς ἡ ἐπιτυχία κολακεύει τοὺς ἀνθρώπους καὶ πάντες τρέχουσι πρὸς τὸ κροτοῦν μέρος, λητμονοῦντες τοὺς γηράσκοντας διδασκάλους. Ἀλλὰ τί εἶναι ὁ Ρούθενς ἄλλως τε; Ἀρχαῖος μαθητὴς μου. Τὰ πάντα ἐξ ἐμοῦ γνωρίζεις, καὶ σήμερον ὅτε ἐφείλκεν ἐφ' ἐαυτοῦ τὴν δημόσιον γνώμην, ὅτε οἱ εὐσαρκοὶ ἔμποροι τῆς Ἀμβέρσης οὐδὲν ἐκτιμῶσι τόσον, ὅσον τὸν παράδοξον χρωματισμὸν τοῦ καὶ τὸ ὀρμητικὸν ὕψος τοῦ, οὐδὲ κἂν εἰς πρωτόπειρος ζωγράφος εὐρίσκειται, ὅστις νὰ μὴ φαντάζηται ἐκυτὸν ὀφείλοντα ν' ἀκολουθήσῃ τὰ ἔχνη τοῦ νέου διδασκάλου. Ὡς πρὸς σέ, Ἰάκωβε, δὲν ἤθελον πώποτε πιστεύσει, ὅτι ἤθελες πρὸς με προσενηχθῇ διὰ τῆς ἰδίας λησμοσύνης, διὰ τῆς αὐτῆς ἀχαριστίας.

— Αὐστηρὰ ἡ λέξις, διδάσκαλε, ἀπήντησεν ὁ Ἰορδαένς, ὅστις ἠσθάνετο τρέμουσαν τὴν τὴν γραφίδα κρατοῦσαν χεῖρά του.

— Εἶναι δικαία, εἶπεν ὁ Βὰν Ὀρόθ παρωργισμένος καὶ διασκελίζων τὸ ἐργαστήριόν του. Κατηγόρησα πάντοτε ἐκείνους, οἵτινες ἠλλαζον σχολάς παροργίζομαι λοιπὸν καὶ κατηγορῶ περισσότερον, ὅταν πρόκειται περὶ μαθητοῦ, ὃν ἐθώπευσα καὶ μετεχειρίσθην ὡς υἱόν. Ἄλλως τε, προσέθηκε σταματήσας αἴρνης καὶ ἀλλάξας τὸν τόνον τῆς φωνῆς του, οὐδεμίαν ἔχω ἐπὶ σοῦ ἐξουσίαν ὑπάτου ἢ δημάρχου συνεφωνήσαμεν ἐκουσίως συμβόλαιον δύνασαι νὰ διαρρήξῃς αὐτό. Ἵπαγε ὅθεν ἄλλαχού, ἐὰν νομίζῃς, ὅτι θὰ εὔρης ὠφέλειάν τινα.

— Σύγγνωτε, διδάσκαλε, ἀπεκρίθη ὁ νέος ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς ἐπανερχομένης γαλήνης εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Βὰν Ὀρόθ ὅτι ὑμεῖς λέγετε ὠφελειάν μου, θεωρῶ ἐγὼ πρᾶγμα μικρᾶς ἀξίας. Ἐ-

χω θάρρος καὶ καιρὸν ἐνώπιόν μου, ἐπομένως εἶμαι σχεδὸν βέβαιος, ὅτι θὰ φθάσω. Ἀλλ' ὅ,τι πλειότερον μὲ συγκινεῖ, εἶναι ἡ τέχνη, καὶ νομίζω, εἶναι ἀσυγχώρητον ν' ἀμελῇ τις τῶν μέσων, ἅτινα δύναται νὰ εὕρῃ, ἵνα βελτιωθῇ. Ἐκρίνα ἄξιον νὰ μαθητεύσω παρὰ τῷ Ρούβενς, διότι ἀνεκάλυψα ἐν αὐτῷ ὁμοιότητά τινα τῇ ἐμῇ φύσει, καὶ ἐλπίζω, ἂν δυνθῶ νὰ συλλάβω τοὺς μυστηριώδεις τρόπους του, ν' ἀναπτύξω ἡμέραν τινα ὅ,τι ὁ Ἰψιστος ἠξίωσε νὰ θέσῃ ἐν ἐμοί.

— Ἴδου ἡ φιλοδοξία ! πρὸ ὀλίγου, ὡς μαθητῆς ἐσκόπει νὰ σπεύσῃ πρὸς τὸν Ρούβενς, τώρα ὁμως ὡς ἀντίζηλος.

— Ὅχι τόσῳ ταχέως, βραδύτερον ὁμως διατί ὅχι ;

— Ὑπεροψία ! . . — Ὅχι, διδάσκαλε, ἀλλ' ἄμιλλα . . . Ἄλλως τε αἱ λέξεις σας αὐταὶ, τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Ρούβενς ὁμολογοῦσαι, δικαιολογοῦσαι τὴν ἀπόφασίν μου. — Κάλλιστα, εἶπε μετὰ πικρίας ὁ Βὰν Όόρθ, μηδὲν εἰς ἐμπόδιόν σου, τέκνον μου . . . Εἶσαι ἐλεύθερος. Ἀλλ' ἡ ἐσπέρα ἐπέρχεται καὶ σὲ ἀφίνει, διότι ὀφείλω νὰ ὑπάγω εἰς τὸ οἶνοπωλεῖον τοῦ *Μεγάλου Κύκρου*. Ὡ ! ζήτω εἰς κώθων ἀφρόεντος ζύθου ἵνα φέρῃ τὴν λήθην τῶν θλίψεων τοῦ βίου ! Σκέφθητι ἐν τούτοις πρὶν ἀπομακρυνθῆς. Εἰσέτι ἄπαξ, δὲν σὲ κωλύω ἡ κρίσις σου θέλει σ' ὁδηγήσει. . . Ἰσως δὲ καὶ ἡ φιλία σου.

— Ω ! ἡ φιλία μου, ἡ μᾶλλον ἡ πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνη μου θὰ ἦναι αἰώνιος ! εἶπε μετὰ ζέσεως ὁ Ἰορδαένς προσφέρων τῷ ζωγράφῳ τὸν μανδύαν του, τὰ χειρόκτια καὶ τὸν πῖλον.

Ἐμνευόμενος, βεβυθισμένος εἰς ἀληθῆ στενοχωρίαν, καὶ ἐπαναλαμβάνων ἐν τῷ νῷ τὰς λέξεις τὰς μετὰ τοῦ διδασκάλου του ἀνταλλαγεῖσας, ὅτε πλαγία τις θύρα ἠνοίχθη, γυναικες δὲ δύο εἰσῆλθον, ἡ μὲν ἡλικιωμένη, ἡ δ' ἄλλη νεᾶνις, ἥς ἡ ὠραιότης ἐκαλλύνετο ἐτι ὑπὸ σεμνοπρεποῦς χάριτος. Ὁ Ἰορδαένς ἐξέβαλε φωνὴν χαρᾶς, ἐνῷ ταυτοχρόνως ἡ δειλία του ἐκράτει αὐτὸν ἀκίνητον. Ἡ κυρία Βὰν Όόρθ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς Αἰκατερίνη δὲν εἶχον κάμει πώποτε αὐτῷ τὴν τιμὴν νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸ ἐργαστήριον χάριν αὐτοῦ, καὶ ἡδυνάτει ν' ἀμφιβάλλῃ, ὅτι ἡ ἐπίσκεψις ἐκείνη δὲν ἦτο δι' αὐτόν.

— Ἰάκωβε, εἶπεν ἡ Κ. Βὰν Όόρθ μετὰ μητρικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἡ ταραχὴ τῆς ὀργισμένης φωνῆς τοῦ συζύγου μου μᾶς εἴλκυσεν ἐνταῦθα.

Λυποῦμαι γνωρίζουσα τὴν αἰτίαν τῆς συζητήσεως ταύτης ἔφαινεσθαι τόσῳ φίλος δι' ἡμᾶς !

— Ἀφοῦ ἠκούσατε τὰς ἐπιπλήξεις, ἀπήντησεν ὁ Ἰορδαένς κλίνων τοὺς ὀφθαλμούς, βεβαίως, κυρία, θὰ ἠκούσατε καὶ τὴν ἀπόκρισίν μου, καὶ πιστεύω δὲν θ' ἀγνοᾶτε τὰ πρὸς τὸν διδάσκαλόν μου αἰσθηματά μου. Βραδύτερον θὰ μὲ δικαιώσῃ ἀλλ' ὑμεῖς, ἥτις εἴσθε ἐν γαλήνῃ, κρίνατε κάλλιο τὴν διαγωγὴν μου. Θεωρῶ ἐμαυτὸν ὡς τὸν μαθητὴν τοῦ ἀξίου διδασκάλου, τοῦ τὴν γραφίδα μου χειραγωγήσαντος, πρὸς τὸν Ρούβενς δὲ πορευόμενος ὑπακούω μόνῳ τῷ καθήκοντί μου, ὅπερ συνίσταται εἰς τὴν δυνατὴν ἀναζήτησιν τῆς ἐντελείας. — Ἀναμφιβόλως, ἀλλά. . .

— Σφάλω, ναὶ ἡ ὅχι ; — Δὲν λέγω ὅτι σφάλετε, ἐν τούτοις. . .

— Καλὴ μου μῆτερ, εἶπε ζωηρῶς ἡ Αἰκατερίνη, μοὶ συγχωρεῖς νὰ εἶπω τὴν ἰδέαν μου ; — Δι' αὐτὴν ὅχι ; ἀπεκρίθη ἡ κ. Βὰν Όόρθ κατὰ τι ἐκπληκτος.

— Φαίνεται μοι, ὅτι ὁ Κ. Ἰορδαένς ὀφείλει, πρὸ παντὸς ἄλλου, νὰ σκεφθῇ διὰ τὸ μέλλον του, καὶ κακὸν εἶναι ν' ἀπαιτῇ τις παρ' αὐτοῦ τὴν θυσίαν τῆς ἐλευθερίας του. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐνέπνευσεν αὐτὸν οὐδεὶς δύναται νὰ τῷ ζητήσῃ λόγον τῶν ἀποφάσεών του.

— Ἰσως, εἶπεν ἡ μήτηρ, ἀλλ' ὁ Βὰν Όόρθ δὲν θὰ ἐννοήσῃ ποτὲ τοὺς λόγους τούτους. Ἡ θυγάτηρ μου πρώτη γνωρίζει ὁποία ἐπιμονὴ ὑπάρχει εἰς τὰς ἰδέας του, καὶ μετὰ πόσης δυσκολίας θὰ κατάρθου τις τὴν παραδοχὴν ἄλλων. Τριάκοντα ἔτη παρῆλθον ἀφ' οὗ ὁ Σαμουήλ ἀνεχώρησε, κατὰσπαταλήσας τὸ κληρονομικὸν μερίδιόν του, καὶ ὁμως δὲν θέλει ἀκόμη ν' ἀκούσῃ νὰ ὁμιλῶσι περὶ αὐτοῦ αἱ παρακλήσεις μου καὶ αἱ ἱκεσίαι εἰς οὐδὲν συνέτειναν.

— Καλὰ, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη, διαβλέπω μέσον τι συνδιαλλαγῆς ὄλων.

— Ὁμιλήσατε, ὦ ! ὁμιλήσατε ταχέως, δεσποινίς, ἀνεφώνησεν ὁ Ἰορδαένς περιχαρῇ ἔχων τὴν καρδίαν.

— Ἴδου ἡ δύνασθε νὰ μοιράσῃτε τὸν καιρὸν σας, ἀφισρῶντες μέρος εἰς τὸν Ρούβενς καὶ μέρος εἰς τὸν πρῶτόν σας διδάσκαλον, καὶ στοιχηματίζω, ὅτι ἡ διόρθωσις αὕτη δὲν θ' ἀπαρέσῃ εἰς τὸν πατέρα.

— Εἴσθε οὐράνιος ἄγγελος ! εἶπεν ὁ νέος χειροκροτῶν καὶ ἑτοιμος νὰ ἐξέλθῃ. — Ποῦ τρέχε-

τε; ἠρώτησεν ἡ μήτηρ. — Νὰ εὕρω τὸν Βάν Ὁόρθ.

— Ἐπὶ τίνι σκοπῷ; — Θὰ μάθητε αὐτὸν ἐντὸς μικροῦ.

Μετά τινας στιγμὰς ὁ Ἰορδαῆς ἦτο πρὸ τοῦ οἰνοπωλείου, ἐν ᾧ ὁ ζωγράφος τεκτικῶς ἐσύχναζεν ἔχων πίπκν μεταξὺ τῶν χειλέων καὶ χαρτία εἰς τὰς χεῖρας. Ὁ νέος ἐπλησίασεν αὐτὸν ὑπογελῶν, ὁ δὲ καλλιτέχνης ἠὲ χαριστήθη τὰ μάλα καὶ ἠκροάσθη ἡσύχως τοῦ σχεδίου τοῦ Ἰορδαῆς· ἔπειτα εἶπε σείων τὴν κεφαλὴν.

— Καλὰ, καλὰ, δὲν εἶναι τόσον ἄσχημον, τέκνον μου. Φέρεις τὰ πράγματα οὕτω, ὥστε νὰ ἦσαι φίλος ὅλου τοῦ κόσμου. Ἐχεις πῦρ ἐν σοί, παρὰ πολὺ ἴσως, ἀλλὰ δὲν εἶσαι διπρόσωπος. Ἄς ἴδωμεν ἅς σε νενοηθῶμεν· λοιπὸν ἐπὶ τῶν ἐξ ἐργασίμων ἡμερῶν, δίδεις τῷ Ρούβεν τρεῖς καὶ ἐμοὶ τρεῖς; Δέχομαι διὰ τὸ παράδοξον τοῦ πράγματος. — Καὶ πληρῶν ἀφρόεντος ζήθου τὸ κασιτέρινον ποτήριόν του, ὕψωσεν αὐτὸ ὁ ζωγράφος δι' ὕψους μεγαλοπρεποῦς.

— Ὁ βασιλεὺς πίνει! . . ἀνέκραξε ζωηρῶς ὁ Ἰορδαῆς.

— Ἐὰν τὴν βασιλείαν τῆς τέχνης μοὶ ἀποδείξῃς, εἶπεν ὁ Βάν Ὁόρθ, δέχομαι. Ἄ! ναι, προσέθηκε χαμηλὴν τὴν φωνὴν του καὶ κύπτων πρὸς τὸν μαθητὴν του καὶ τὸν δῆμαρχον Κόππελτ μετ' αὐτοῦ συμπαίζοντα, τί ἔχει ὁ γέρον ἐκεῖνος ὁ κάτω καὶ μὲ παρατηρεῖ τόσον ἀσκηρδαμυκτί; Δὲν ἀγκυρῶ παντάπασιν τὰ ἄγρια ταῦτα πρόσωπα. Τὸν γνωρίζεις, ἀκριβέ μοι Κόππελτ;

— Ποσῶς διδάσκαλε. — Καὶ σὺ, Ἰορδαῆς; — Τὸ αὐτό.

Ὁ νέος ἀπκντῶν οὕτω εἶχεν ἡμιστραφῇ καὶ θεωρήσει τὸ μυστηριώδες πρόσωπον, ὅπερ ἐφόβει τὸν Βάν Ὁόρθ. — Ωραία κεφαλή! εἶπεν ὁ ποῖα λαμπρὰ γενειάς!

— Ἰδοὺ ὁ ἐνθουσιώδης, προσέλεξεν ὁ ζωγράφος, ἐθαύμασεν ἀμέσως. Τὸ κατ' ἐμέ, ἀγνοῶ, διατί μ' ἐμβάλλει εἰς ἀνησυχίας, μὲ στενοχωρεῖ ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Οἱ ὀφθαλμοὶ του, ἅμα εἰσελθόντος, δὲν μ' ἀφῆκαν παντάπασιν.

— Ἰσως ἔχει ἀνάγκην βοήθειας. . .

— Μάλιστα, ναι, ἂν ᾔται πτωχὸς τις ἢ ὁδομέτρης, ἅς μὲ πλησιάσῃ.

— Ἐν τούτοις. . . — Μὴ γενοῦ τώρα γενοῦ καὶ μὴ τὸν φέρῃς ἐγγὺς μου. Οἱ ὀκνηροὶ ποτὲ δὲν μ' εὐηρέστησαν.

Ἦκουσέ τινα τῶν σκληρῶν τούτων λέξεων ὁ

γέρον; Τὸ ἀγνοοῦμεν, ἀλλὰ μετὰ τινα λεπτὰ ἠγέρθη σοβαρῶς καὶ ἐκαθέσθη παρὰ τὴν τελευταίαν τράπεζαν ἐν τῷ βᾶθει τοῦ οἰνοπωλείου. Ὁ Βάν Ὁόρθ ἀνέπνευσεν, ὥσπερ τὸ στῆθός του ἠλαφροῦτο μεγάλου βάρους, ἐνῷ ὁ Ἰορδαῆς, αἰσθανόμενος ἀβεββαίαν τινα συμπάθειαν διὰ τὸν ἄγνωστον ἐκεῖνον, παρηκολούθησεν αὐτὸν διὰ συμπαθητικοῦ βλέμματος.

II.

Εὐτυχίας ὄνειρον.

Μετ' οὐχὶ πολλὰ ἔτη ὁ Ἰορδαῆς ἀπὸ μαθητοῦ ἐγένετο καὶ αὐτός. . . μῆστορ περίφημος. Ἐὰν ὁ Οὐρανὸς δὲν ἔδιδε τὸν Ρούβεν εἰς τὴν Φλανδρίαν, ὁ Ἰορδαῆς ἤθελεν ἐπαρκέσει ν' ἀναπληρώσῃ τὸν μέγαν ἐκεῖνον καλλιτέχνην, καθότι ἐκέκτητο τὴν αὐτὴν ἀφθονίαν, τὴν αὐτὴν εὐχέρειαν, τὴν ἰδίαν ὁρμήν. Πλὴν τῆς λεπτοτάτης διακρίσεως, ἣν τῷ ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ ὑπάγῃ νὰ σπουδάσῃ παρὰ τοῖς Ἱταλοῖς, κατεῖχε πάσας τὰς ἀρετὰς μεγαλοφυοῦς ἀνδρός. Οὐδεμίαν δυσκολίαν ἐκώλυε τὴν γραφίδα του· ἐν ὀλίγαις μόνον ἡμέραις ἐπλκντεν ἐντελέστατον ἔργον. Οἱ ξένοι βασιλεῖς ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐξετίμων τ' ὄνομά του, εἰ καὶ μεθ' ἀπλότητος ἔλεγεν « Εἰμὶ ὁ μαθητὴς τοῦ Βάν Ὁόρθ καὶ τοῦ Ρούβεν, » ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Κάρολος Γουστάβος ἐξήτει παρ' αὐτοῦ δωδεκάδα εἰκόνων παριστασῶν τὰς σκηνὰς τῶν παθῶν.

Εἶχε φθάσει εἰς τὴν εὐδαίμονα ἐκεῖνην στιγμήν, καθ' ἣν πᾶν βῆμα ἀποτελεῖ τὸν πρὸς τὴν δόξαν καὶ τὸν πλοῦτον ὁδηγόν, ὁπότεν ὁ Ρούβενς εἶπεν αὐτῷ ἡμέραν τινα.

— Ἀναχωρῶ εἰς Γαλλίαν, φέρων μετ' ἐμοῦ τὰς πρὸς τιμὴν τῆς Α. Μ. τῆς βασιλείσεως Μαρίας τῶν Μεδίκων συνθέσεις. Θὰ χρειασθῶσιν ἀναμφιβόλως διορθώσεις καὶ σκοπεύω νὰ μὴ σ' ἀγῆσω.

Ὁ Ἰορδαῆς ἐκλινεν, συνηθισμένος ὢν εἰς τὸ σεβᾶς καὶ τὴν ὑπακοήν. Ἀλλ' ἦτο καὶ ἄλλος τις ὃν ἐσέβετο καὶ ἠγάπα, καὶ ἐπορεύθη ζητῶν συμβουλὴν παρὰ τῷ Βάν Ὁόρθ. Διασχιζὼν τὴν ὁδὸν Ῥένδερς, ἣν κατῴκει ὁ ἀρχαῖος διδάσκαλός του, ὅστις αἰφνης ἐκπληκτος πρὸ γηραλέου πρεσβύτου, ὃν ἀμέσως ἀνεγνώρισεν· ἦτο ὁ τοσοῦτω δυσάρεστον ἐντύπωσιν τῷ Βάν Ὁόρθ προσενήσας. Πρὶν ἢ συνέλθῃ τῆς ἐκπλήξεώς του, ὁ πρεσβύτης ἔχων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ πύλου αὐτοῦ προσήγ-

γισε καὶ ἐξήτησεν αὐτῷ μετὰ τινος δειλίας στιγμὰς τινὰς ἀκροάσεως.

— Λέγετε, εἶπεν ὁ Ἰορδάνης με τόνον εἰλικρινοῦς ἀγαθότητος, δύναμαι νὰ σᾶς φανῶ ὡφελιμος εἰς τι; — Μάλιστα κύριε. Δέχεσθε με νὰ σᾶς χρησιμεύσω ὡς πρότυπον;

— Λίαν εὐχαρίστως, καθότι θὰ μοι ᾔτο ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχω ἀλλαχοῦ κεφαλὴν κάλλιον ἀρμόζουσαν εἰς τὰς παραγγελλθείσας μοι ἐργασίας. Ἐν τούτοις ἴσως παρουσιασθῇ ἐμπόδιόν τι...

— Ποῖον; ἠρώτησε θλιβερώς ὁ γέρον.

— Ἐάν ἤμην ἠναγκασμένος ν' ἀναχωρήσω αὐριον διὰ τὴν Γαλλίαν... Ὁ Ἰορδάνης ἔσπευσε νὰ προσθέσῃ. Δὲν γνωρίζω τι ἀκόμη ἔχω ἀνάγκην νὰ ζητήσω τὰς συμβουλὰς τοῦ ἀγαπητοῦ μοι διδασκάλου Βὰν Ὀδρτ. Ἐν πάσῃ περιπτώσει μάθετε, ὅτι τὸ βαλάντιόν μου εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν σας, καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ περιμείνητε εἰς τὸν οἶκόν μου.

Τῷ ἔδειξε τὴν διεύθυνσιν, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν, ἵνα εἰσέλθῃ παρὰ τῷ Βὰν Ὀδρτ πλησίον τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς εὐρισκομένῃ.

— Ἄ! ἰδοὺ ὁ ἀξιός μου μαθητὴς! ἀνέκραζεν ὁ ζωγράφος ἔχων εἰδήσεις σου, παλληγκαῖά μου. Εὖγε! μία μικρὰ παραγγελία τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας! Ἄ! μὰ τὸν Θεόν, ἂν ἐξακολουθήσῃ οὕτω τὸ πρᾶγμα, ἐντὸς ὀλίγου θὰ περιέλθῃς ὅλους τοὺς βασιλεῖς. Ἐλπίζω τώρα, ὅτι δὲν εἶσαι δυσηρεστημένος διότι ἠκολούθησας καὶ τὰς συμβουλὰς μου· ὁ Ρούβενς μόνος βεβαίως δὲν σ' ὠδήγησε τόσο μακράν.

Ὁ Ἰάκωβος ὑπερμειδίασεν εὐχαρίστως, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ἐστέναξε.

— Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ, εἶπε, διὰ τὴν καλὴν ἰδέαν, ἣν περὶ ἐμοῦ ἔχετε· δὲν ἐλησμόνησα ὁποῖον πρὸς ὑμᾶς ὀφείλω χρέος, καὶ δὲν θὰ λησμονήσω αὐτὸ ποτέ. Ἀλλὰ κάμετέ μοι τὴν χάριν, καὶ ἐστὲ προσηνέστερος πρὸς τὸν Ρούβενς...

— Καλὰ, καλὰ, γνωρίζω τί σκέπτεσαι. Ἐν τέλει, ἡ ἐπίσκεψίς σου ἔχει σκοπὸν τινα; τί νέον ἔχεις νὰ μοῦ εἴπῃς;

Ὁ Ἰάκωβος ἀπήντησε μετὰ τινος ταραχῆς. — Νέον; .. Ναί, ἀγαπητέ μου διδάσκαλε· ὁ Ρούβενς ἀναχωρεῖ εἰς Γαλλίαν, ὅπου προσκαλεῖ αὐτὸν ἡ Μαρία ἡ τῶν Μεδίκων· μ' ἔχει ἀνάγκην καὶ με παρεκάλεσε νὰ τὸν συνοδεύσω.

Βεβαίως τὴν εἰδήσιν ταύτην ἔμελλε νὰ διαδεχθῇ τρικυμία, ἀλλ' ὁ Βὰν Ὀδρτ παρετήρησεν, ὅτι ἡ θυγάτηρ του εἶχε σκιρτήσει. — Θεέ μου!

.. τὸ τέκνον μου κλαίει! .. τί συμβαίνει; Αἰκατερίνη, Αἰκατερίνη... μὴ κρύπτεσαι, δὲν θέλω νὰ κλαίῃς, ἐγώ, ὅστις, οὐδεμίαν σοὶ ἐπροξένησά ποτε λύπην.

— Δεσποινὶς Αἰκατερίνη, εἶπεν ὁ Ἰορδάνης, συνεννοούμενος τῷ ζωγράφῳ... τοῦτο μοὶ προξενεῖ ἐπίσης λύπην... Αἰ λέξεις μοι ἐπίκραναν ἴσως ὑμᾶς, ὑμᾶς, ἥτις τόσο καλὴ ὑπάρχετε, δι' ἣν τοσαύτην τρέφω φιλίαν;..

Ἡ Αἰκατερίνη ἤγειρε τὴν κεφαλὴν, ἐνῷ μειδίᾳ μαχάριεν ἐφαίδρυνε τὴν τεθλιμμένην μορφήν της. — Ἐμπρὸς, εἶπεν, ὁ Θεὸς νὰ προστατεύῃ ὑμᾶς, κύριε Ἰορδάνης· καὶ ἐάν πρέπῃ νὰ μείνητε ἐν Γαλλίᾳ...

— Ἐγώ, ἀνεφώνησεν ὀρμητικῶς ὁ Βὰν Ὀδρτ, ἐγὼ θὰ τὸν ἐμποδίσω ν' ἀναχωρήσῃ!

Ὁ Ἰορδάνης παρετήρησεν αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως ἐνταυτῷ καὶ ὑπακοῆς, λέγων,

— Ἦλθον ν' ἀκούσω τὴν γνώμην σας, καὶ γνωρίζετε, διδάσκαλε, ὅτι εἶμαι ἀρκούντως συνειθισμένος νὰ σᾶς ὑπακούω, ὥστε δὲν ἀντιτείνω εἰς τὰς διαταγὰς σας, καὶ ἂν ἤθελον ἀκόμη μοὶ φανῇ αὐταὶ βλάβης πρόξενοι εἰς τὴν πρόδόν μου.

— Ἀκούετε, πάτερ; εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη. Ὁ κ' Ἰορδάνης θὰ εὕρῃ μεγάλην ὀφέλειαν εἰς τὸ ταξιειδίον του τοῦτο· εὐλογήσατέ τον καὶ ἄς ἀναχωρήσῃ.

— Ὄχι, ὄχι, τὸ ἐπαναλαμβάνω, δὲν θ' ἀναχωρήσῃ. Ἄ! πᾶ! ἀκριβὸς μοι τέκνον, νομίζεις, ὅτι εἶμαι φοβερός τις δεσπότης, θέλω νὰ σὲ κρατήσω εἰς Ἀμβέρσαν, ἥτις τιμᾶται διὰ τῆς ἀξίας σου, χωρὶς νὰ σοῦ προσφέρω ἀνταμοιβὴν τινα;

— Ἀνταμοιβὴν εἰς ἐμέ; ἐμορμύρισε ὁ Ἰάκωβος ἐκπληκτόμενος καὶ τρέμων ἐκ συγκινήσεως.

— Μὰ τὸν μύσκά μου! νομίζω ὅτι ἀρχίζει νὰ ἐννοῇ. Ἀκουσον· ἡ Αἰκατερίνη ἐξ ὅλων τῶν ἀγαθῶν μου ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ εἶναι τὸ πολυτιμότερον... Τέκνα μου δότε μοι τὰς χεῖράς σας, ἵνα ἐνώσω αὐτάς.

Οἱ δύο νέοι δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀρθρώσωσι λέξιν, ἀλλὰ δι' ὀρμεμφύτου κινήματος ἐγονυπέτησαν ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ γηραιοῦ ζωγράφου, ὅστις ἐμνήστευεν αὐτοὺς, τοὺς ὀφθαλμούς του ἔχων πρὸς οὐρανὸν ὑψωμένους.

Εὐτυχῆς ἡμέρα! γλυκεῖαι συνομιλίας καθ' ἃς μυρία ἐσχεδίαζον σχέδια ἐργασίας, ἡδέα ὄνειρα, ἐνῷ ὁ Βὰν Ὀδρτ ἔλεγε πρὸς τὴν σύζυγόν του.

— Πολὺ καλὰ, εἴμ' εὐχαριστημένος, ἐνίκησα

τὸν Ρούθενς. Ὁ Ἰάκωβος θὰ μένη πλησίον μας, καὶ θὰ ἔχω ἐν τέκνον περισσότερον!

— Ἀλλ' ἐξαίφνης, ἐν μέσῳ τῆς γλυκερᾶς ἐκείνης γαλήνης σκέψις τις κατέλαβε τὸν Ἰορδάνης· ἐνεθυμήθη τὸν πτωχὸν γέροντα, ὅστις περιέμενεν αὐτόν.

— Θεέ μου! ἐφώνησε. — Τί εἶναι; ἀνέκραξαν πάντες λίαν ἐκπεπληγμένοι.

— Εἶχον λησμονήσει... δυστυχῇ τινα πλησιάζαντά με ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ παρακαλέσαντά με νὰ δεχθῶ αὐτὸν παρ' ἐμοί. — Οὐφ! ἐπιθύρυσεν ὁ Βάν Ὀδρετ, πρέπει ν' ἀφίνη τις τὴν ἡσυχίαν του διὰ τὸν καθένα;

— Συγγνώμην, πάτερ μου, εἶπεν· φαίνεται μοι ὅτι ἂν δὲν κρατήσω τὴν δοθεῖσαν εἰς τὸν δυστυχῇ ἐκείνον ὑπόσχεσίν μου, θὰ φέρῃ τοῦτο κακὸν εἰς τὸν γάμον μου.

Ἡ Αἰκατερίνη ὑπῆρξε τῆς αὐτῆς γνώμης, καὶ ὁ μνηστήρ της ἐξῆλθε ταχέως.

(ἀκολουθεῖ).

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ. (1)

Ζ'.

Βασιλεῖα Ἀλεξίου Β'. Ἐμπορικὴ σηματοκότης τῆς Τραπεζοῦντος. Ἐμπόριον τῶν Γερουνησίων (1297—1330.)

Ἀλέξιος ὁ Β', υἱὸς Ἰωάννου τοῦ Β', ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τὸν θρόνον μόλις ἄγων τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ πατρὸς του βουλήσεις ἐτίθετο ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἐκ μητρὸς θείου του, τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, Ἀνδρόνικου τοῦ Β', ἀλλ' οἱ αὐλικοὶ καὶ οἱ εὐγενεῖς τῆς Τραπεζοῦντος κατέπεισαν αὐτὸν εὐκόλως ν' ἀπαλλαχθῇ ἀπ' αὐτοῦ. Ἄλλως τε δὲ, ὁ Ἀνδρόνικος εἶχε δυσχερεστήσει αὐτόν, ἀξιῶν νὰ ῥυθμίζῃ καὶ αὐτὰς τὰς μάλλον ἀδιαφύρκους τῶν πράξεών του. Ὁ ὀρθοδόξοτατος οὗτος, ἀλλὰ καὶ ἡκιστα νουεχῆς ἡγεμὼν, εἶχε διατάξει τὸν νέον τῆς Τραπεζοῦντος Αὐτοκράτορα νὰ νυμφευθῇ τὴν θυγατέρα ἀπλοῦ τινος Ἑλλήνος ἐκ Βυζαντίου, τοῦ Χούμνου, εὐνοουμένου του καὶ ἐφόρου τοῦ Κανικλείου, ἥτοι φύλακος τῆς εἰς τὰς αὐτοκρατορικὰς ὑπογραφὰς χρησίμου μελάνης. Ἡ ἰδέα τοιοῦτου γάμου ἐθεωρήθη ὑπὸ τε τοῦ Ἀ-

λεξίου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Τραπεζοῦντος δεινὴ ὑβρις· τούτου ἕνεκα, ὅτε ὁ Ἀλέξιος, ἀθετῶν τὰς διαταγὰς τοῦ κηδεμόνος του, ἔλαβεν εἰς γάμον τὴν κόρην ἡγεμόνος τινὸς τῶν Ἰθέρων, διὰ τῆς πράξεώς του ταύτης κατέστη λίαν δημοτικὸς παρ' ἅπασιν τοῖς ὑπηκόοις αὐτοῦ.

Ὁ Ἀνδρόνικος, ὅστις ἠρέσκετο νὰ θεωρῇ εαυτὸν ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν ὀρθόδοξον ἡγεμόνα, ἐνόμισεν ὅτι ἡδύνατο πάντοτε νὰ μεταποιήσῃ τὴν ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν εἰς εὐπειθεῖς ὄργανον τῶν ἐπιχειρήσεών του. Ὅθεν ἔθεσεν αὐτὴν ὀλοκλήρῳ εἰς κίνησιν κατὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ Χούμνου μελετωμένου γάμου, ὡς ἐὰν τὸ ζήτημα τοῦτο εἶχε διὰ τὴν ἐκκλησίαν ταύτην τὴν σπουδαιότητα ἣν ἔσχε τὸ περὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ Πάπα ἢ τὸ περὶ τῶν ἀζύμων δόγμα. Συνεκάλεσε σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀπήτησεν ἵνα ὁ γάμος τοῦ κηδεμονευομένου του, τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος, ἢ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Λαζῶν, ὡς αὐθαδῶς προσωνόμαζεν αὐτόν, κηρυχθῇ ἄκυρος ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι συνήφθη ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ τρισεδάστου καὶ ὀρθοδόξου αὐτοκράτορος κηδεμόνος του. Ἀλλ' ὁ πατριάρχης καὶ ὁ κληρὸς τοῦ Βυζαντίου, μ' ὅλην αὐτῶν τὴν συνήθη δουλοφροσύνην, δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐνδώσωσι μέχρι τούτου, καὶ ἠρνήθησαν νὰ ἱκανοποιήσωσι τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἀνδρόνικου.

Ἀλέξιος ὁ Β' ἔδωκε δειγμάτων σταθερότητος ἅμα δὲ καὶ δραστηριότητος ἐν τῇ μικρᾷ αὐτοῦ αὐτοκρατορίᾳ καὶ τῷ 1304, ἐκέρδιε σπουδαίαν τιμὰ κατὰ τῶν Τουρκομάνων μάχην. Κίνδυνός τις οὐχὶ ὀλιγώτερον δι' αὐτόν ἐπιφοβὸς ἀπὸ τὸν ἔκτε τῶν Τουρκομάνων καὶ τῶν Μογγόλων προερχόμενον ἠπέλει αὐτόν· ὁ κίνδυνος οὗτος προήρχετο ἐκ τῶν τολημῶν ἀπαιτήσεων τῶν Γερουνησίων, οἵτινες ἐπεθύμουν νὰ ἐξασφαλίσωσιν εἰς ἑαυτοὺς τὸ μονοπωλεῖον τοῦ ἐμπορίου τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Μαιώτιδος. Εἶχον ἤδη κατασταθῇ κύριοι ὀλοκλήρου σχεδὸν τοῦ μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Βοσπόρου, τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιώτιδος τελουμένου ἐμπορίου. Αἱ γενουήσιναι ἀποικίαι τοῦ Γαλατᾶ καὶ τῆς Θεοδοσίας καθίσταν αὐτοὺς ἐπιφόβους ὡς πρὸς τὸ ναυτικὸν κράτος, οἷον ἦτο τὸ τῆς Τραπεζοῦντος. Ἡ ἐκ τῶν εἰσβολῶν τῶν ἐμπορικῶν τῆς Συρίας πόλεων, οἱ κίνδυνοι εἰς οὓς ἐξετίθεντο αἱ ἐμπορικαὶ συνοδίαι ἐν τοῖς κράτεσι τῶν μαμαλούκων Σουλτάνων, καὶ τὸ ἀδύνατον διὰ τοὺς Εὐρωπαίους ἐμπόρους τοῦ νὰ διέρχωνται τότε

(1) Συνέχεια ἀπὸ φυλλαδ. 74.